

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי בחירות
תאריך: אדר ב' התשס"ג, פברואר 2003 עדכון: חשון התשס"ו, נובמבר 2005 מספר הנחיה: 1.1906	העברת חומר המוסרט בוידאו מלשכת העתונות הממשלתית למפלגות לצורך תעמולת בחירות

העברת חומר המוסרט בוידאו מלשכת העתונות הממשלתית

למפלגות לצורך תעמולת בחירות

האם רשאית לשכת העתונות הממשלתית למסור חומר מוסרט לצורך שימוש בתעמולת בחירות?

1. ראשית יצוין, כי ללשכת העתונות הממשלתית מאגר גדול של תמונות סטילס שאליו ניתנת גישה לכל. השאלה מצטמצמת אפוא לצילומי וידאו, שהסרטתם החלה רק בשנים האחרונות.

2. מן הבחינה המשפטית, נובעים הספקות מהתנגשותם של שני עקרונות. העיקרון האחד, המגולם בסעיף 2א לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) התשי"ט - 1959, אוסר לעשות שימוש בנכסים של הציבור לצורך תעמולת בחירות. סרטי הוידאו צולמו בידי צלם המועסק על-ידי לשכת העתונות הממשלתית, בציוד של הלשכה, ומכאן שהפקת החומר ממומנת על-ידי הציבור. הרציונל שביסודו של הסעיף המחייב להפריד בין נכסי הציבור ובין צרכים פוליטיים מפלגתיים, כוחו יפה באשר לכספים שהושקעו בהפקת אותו מידע.

3. מן העבר השני, העיקרון המתנגש הוא עקרון חופש המידע, שהוא עיקרון מוכר ומעוגן היטב בפסיקה, גם בטרם נכנס לתוקף חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998. לפי עיקרון זה מידע שבידי רשות שלטונית הוא מידע שהציבור יכול לקבלו, אלא אם קיימת עילה המעוגנת בדיון כדי שלא לתיתו. בעיקרון זה מגולמת תפיסת עולם של פתיחות לגבי מידע, תפיסה לפיה מידע הוא נכס שהמדינה מחזיקה כנאמן של הציבור. לא למותר לציין כי הגדרת "מידע" בחוק חופש המידע הוא "כל מידע המצוי ברשות ציבורית, והוא כתוב, מוקלט, מוסרט, מצולם או ממוחשב". השאלה בהקשר זה היא האם מידע הפתוח לכלל הציבור יכול שיהיה סגור לצורך תעמולת בחירות.

4. בתשובה לשאלה זו יש לייחס חשיבות רבה לעקרון השוויון. מתן אפשרות שימוש בחומר המוסרט של לשכת העתונות נותן לכאורה יתרון למועמדים מכהנים לגבי שימוש בסרטים שנעשו על-ידי גוף ממשלתי. האיסור הקבוע בסעיף 2(א) מטרתו למנוע מצב זה. יחד עם זאת, המידע פתוח לציבור וההזדמנות לעשות בו שימוש כמובן תהיה פתוחה לכל המפלגות. יתר על כן, בירורנו העלה כי בארכיון של דובר צה"ל נמצא חומר מוסרט של יחידת ההסרטה של דובר צה"ל, שגורמים פוליטיים אחרים כבר ביקשו לעשות בו שימוש, והדבר התאפשר להם תמורת תשלום.

5. לפיכך הגענו לידי מסקנה, כי בנסיבות הקיימות בהן תמונות הסטילס פתוחות לכל שימוש, וכאשר בפועל כבר ניתן חומר מארכיון דובר צה"ל לגורמים פוליטיים אחרים, לא ראוי, בנסיבות אלה, להימנע ממתן החומר המבוקש. יחד עם זאת, כפי שנעשה הדבר לגבי החומר של דובר צה"ל על-ידי משרד הבטחון, יש לדרוש תמורת החומר מחיר כלכלי סביר, וזאת בעיקר כדי לתת ממשות לרעיון שביסוד סעיף 2א האמור, המבטא התייחסות לחומר כאל נכס של המדינה. דרישת התשלום אף מעוגנת בנוהל של לשכת העיתונות עצמה, לפיו מי שמבקש לעשות בתמונה הסטילס מתוך ארכיון התמונות שימוש שאינו אישי, לרבות הצגה ברבים, צריך לשלם עבור שימוש זה.

6. האפשרות לתת את החומר מותנית בכך שיינתן באופן שוויוני ובאותם תנאים לכל הפונים. כמו כן, במתן החומר על לשכת העתונות הממשלתית יש להקפיד על הגנת הפרטיות של המופיעים בקלטות אלה, ומאחר שאין הסכמות של המופיעים בקלטות לעשיית שימוש בתמונותיהם לצרכי תעמולה, יש לחייב את מקבלי החומר, להימנע משימוש בצילומיהם של אנשים שאינם אנשי המפלגה, ושל עובדי ציבור בפרט, בנסיבות שיכולות לזהות אותם עם מפלגה זו או אחרת.

7. בסיום הדברים יודגש, כי יש להבטיח כי לשכת העתונות הממשלתית תונחה מתוך שיקולים היסטוריים - ארכיונאיים, עתונאיים והסברתיים אך לא משיקולים פוליטיים - מפלגתיים.